

ไม่ใช่สาหร่าย หญ้าทะเล (Seagrass) เป็นพืชชั้นสูงที่สำคัญ ต่อระบบนิเวศทางทะเล

ลักษณะทั่วไป :
กลุ่มพืชดอก
ใบเลื้อยเดี่ยว
ชนิดเดียวที่
อาศัยอยู่ใน
ทะเลได้

ความหลากหลาย :
หญ้าทะเลทั่วโลกมีประมาณ
80 ชนิด พบไทยรวม 12 ชนิด
ถือเป็นแหล่งที่มีความหลากหลาย
ทางชีวภาพของหญ้าทะเลสูง
โดยเฉพาะจังหวัดตรังที่มี
แหล่งหญ้าทะเลอุดมสมบูรณ์
มากเป็นอันดับต้นๆ

ความสำคัญ :
เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำกรวยของ ทั้งพื้นที่หลบภัย
พื้นที่วางไข่ และเป็นแหล่งอาหารสำคัญของสัตว์ทะเล
หายากใกล้สูญพันธุ์ ทั้งเต่าทะเล พะนัง และโลมา

ปลูก หญ้า ทะเล

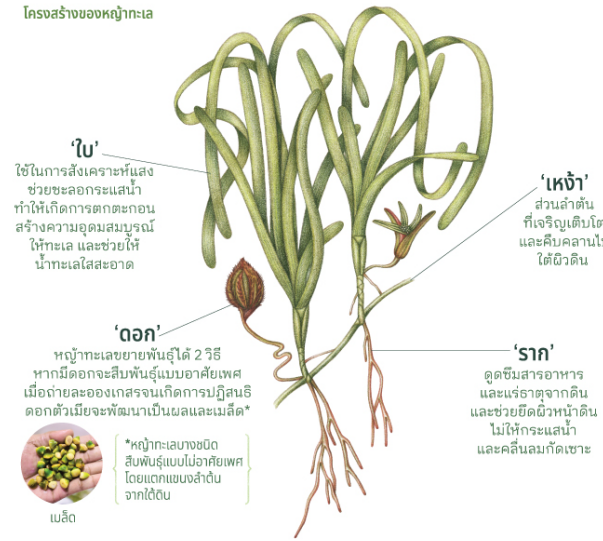
พลิก →

หญ้าทะเล คือปอด ของท้องทะเล

กระบวนการสังเคราะห์แสง
สามารถปลดปล่อยออกซิเจน
สู่ปากทะเลในปริมาณถึง
10 ลิตร /ตารางเมตร /วัน
ทั้งเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอน
(Blue Carbon)
ได้มากกว่า
ป่าบก 2 เท่า

โครงสร้างของหญ้าทะเล

แหล่งหญ้าทะเลไทย กำลังเสื่อมโทรม!

การสร้างท่าเรือขนาดใหญ่
เขื่อนกั้นคลื่น เครื่องมือ
ประมงทำลายล้างอย่าง
อวนลาก อวนรุน และ
น้ำเสียจากชุมชน
คือตัวการสำคัญ
ที่ทำให้แหล่งหญ้าทะเล
เสื่อมโทรม ส่งผลกระทบ
โดยตรงกับจำนวนประชากร
สัตว์น้ำและนกหายากที่อาศัย
ของชุมชน

← ทางจนสุดแล้วพลิกลง →

FOR PEOPLE,
FOR SOCIETY,
FOR A SUSTAINABLE WORLD

วิธีอนุรักษ์ หญ้าทะเล ด้วยคนทะเล

ตรังมีแหล่งหญ้าทะเล ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก
เป็นอันดับต้นๆ ของเอเชีย และมีระบบนิเวศที่เอื้อ
ต่อการอนุรักษ์พะยูนฝูงใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

บรรจง นฤพรเมธี

ประธานวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลา
กระชังบ้านพรุจูด ตำบลบ่อหิน
อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง มุ่งมั่น
ที่จะพลิกฟื้นแหล่งหญ้าทะเลที่
เสื่อมโทรม ส่งผลต่อการหาอยู่
หากินของชาวประมงในพื้นที่
ผ่านโครงการอนุรักษ์ระบบนิเวศ
หญ้าทะเลอย่างจริงจัง

กิจกรรมอนุรักษ์ ผ่านการท่องเที่ยว เชิงชุมชน

สร้างเป็นโมเดลการท่องเที่ยวจิตอาสา
ชวนนักท่องเที่ยวออกทะเลไปเก็บเมล็ด
พันธุ์หญ้าทะเลมาส่งต่อมาให้ชุมชนเพาะ
หรือนำต้นกล้าที่เพาะได้ไปปลูกในพื้นที่
หญ้าทะเล รวมถึงได้เรียนรู้วิถีชุมชน
เพราะนอกจากจะได้ประสบการณ์ใหม่
ยังได้สื่อสารงานอนุรักษ์ผ่านรูปแบบที่
สร้างสรรค์จนมีหลายหน่วยงานสนใจและ
สนับสนุนกิจกรรมในจังหวัดตรังมากขึ้น
ด้วย

การฟื้นฟูไม่สามารถ ทำได้ด้วยคนใดคนหนึ่ง แต่ต้องการความร่วมมือ จากหลายฝ่าย

หน่วยงานราชการ สถานศึกษา หน่วยงานเอกชน
และชุมชน จึงต้องจัดเวทีแลกเปลี่ยนและสัมมนา
เชิงปฏิบัติการอยู่เสมอ เพื่อสร้างความตระหนัก
ร่วมขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือการบริหาร
จัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ร่วมกัน
สร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชนชายฝั่งรอบ
พื้นที่ที่ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดเป็นเครือข่าย
ที่เข้มแข็งไปพร้อมๆ กับการกระตุ้นจิตสำนึกในการ
อนุรักษ์ท้องทะเล รวมทั้งพะยูน สัตว์ทะเลใกล้
สูญพันธุ์ และพื้นที่ป่าชายเลนให้กับเยาวชนและ
สังคม

มูลนิธิสุภะรัต ณ อยู่วิทยา

หนึ่งในองค์กรที่ให้ความสำคัญเรื่องความยั่งยืนของ
ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ได้ร่วมฟื้นฟูหญ้าทะเลผ่าน
การสนับสนุนเงินทุนให้ชุมชนเพื่อเกิดการขับเคลื่อน
งานอนุรักษ์และฟื้นฟูหญ้าทะเล ไปพร้อมๆ กับการ
สร้างความร่วมมือเชิงวิชาการในโครงการ U Volunteer
ร่วมพัฒนาวิสาหกิจเทคโนโลยีชุมชนเพื่อลดคาร์บอน
วิทยาศาสตร์ผ่านงานวิจัยหญ้าทะเลเพื่อการอนุรักษ์
และโครงการ Goal Together ที่ชักชวนอาสาสมัครมา
ร่วมลงแรงและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จากความสำเร็จของงานฟื้นฟูพื้นที่หญ้าทะเล
อ่าวสวนบน เป็นหนึ่งในโครงการที่ผ่านการอนุรักษ์
อย่างมีส่วนร่วม พร้อมเปิดให้เรียนรู้ได้เสมอ

เกาะพี หาดคลองสน

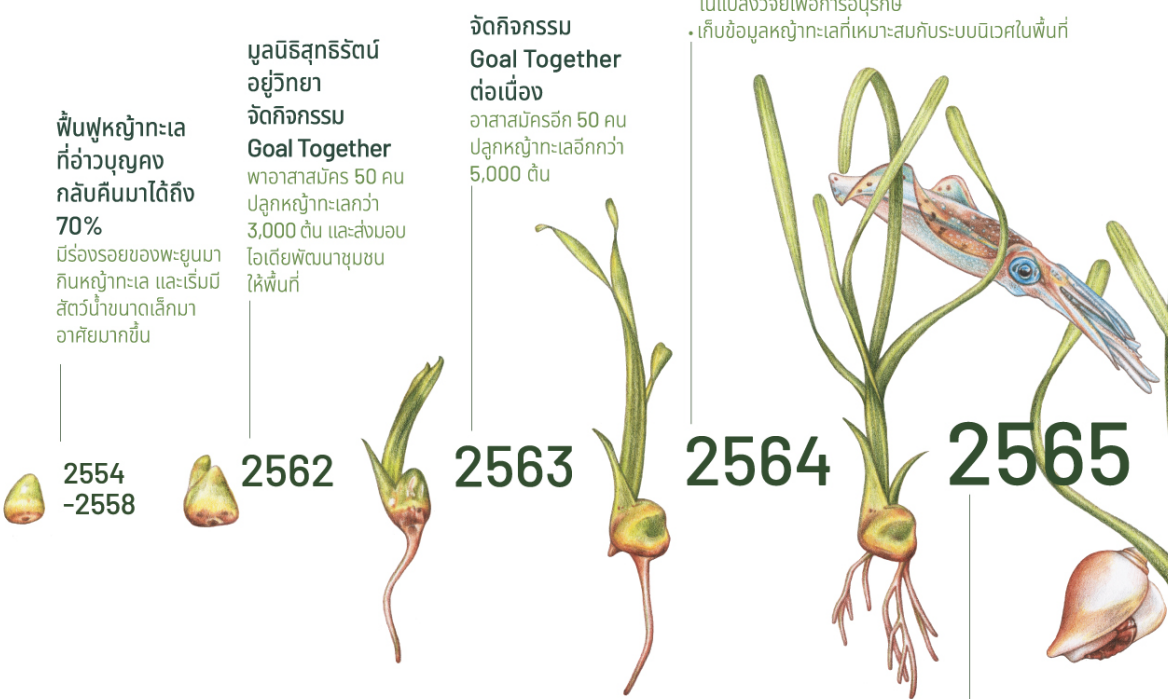

เป็นพื้นที่กว้างในทะเลเปิด ตะกอนดินพื้นฟูได้ช้ากว่า ทาง
มูลนิธิสุภะรัตฯ จึงตั้งเป้าหมายขยายพื้นที่ปลูกหญ้าทะเล
50 ไร่ ให้เกิดขึ้นภายใน 5 ปี ที่การสนับสนุนงบประมาณให้
ชุมชนในการเก็บเมล็ดพันธุ์หญ้าทะเลเพื่อนำมาขยายพันธุ์
สนับสนุนการสำรวจเก็บข้อมูลเชิงปริมาณของหญ้าทะเลใน
พื้นที่ สนับสนุนการให้ความรู้และสร้างเครือข่ายนักอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคลองทะเลเพื่อให้เกิด
กิจกรรมและเพื่อขยายผลในพื้นที่อื่นๆ พร้อมเป็นสื่อกลาง
ในการพาอาสาสมัคร Goal Together เข้าไปทำงานในพื้นที่
อย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

เส้นทางอนุรักษ์ ที่ล้มแล้วลุก เหมือนหญ้า

จากหญ้าต้นที่ 1
สู่การฟื้นฟูหญ้าทะเล
หาดคลองสน 50 ไร่

หลังจากลองผิดลองถูก
วางซั้งกอและปะการังเทียม
ที่ไม่เหมาะกับการหาอยู่หากิน
ของคนในพื้นที่และมีค่าใช้จ่ายสูง
ใน พ.ศ. 2553 ชุมชนได้เริ่มต้น
'เพาะเมล็ดหญ้าทะเล' จนสำเร็จ
และทดลองปลูกต้นกล้าที่อ่าวบุญคง
แหล่งหญ้าทะเลที่เคยเสื่อมโทรม

ฟื้นฟูหญ้าทะเล
ที่อ่าวบุญคง
กลับคืนมาได้ถึง
70%
มีร่องรอยของพะยูนมา
กินหญ้าทะเล และเริ่มมี
สัตว์น้ำขนาดเล็กมา
อาศัยมากขึ้น

มูลนิธิสุกธีรรัตน์
อยู่วิทยา
จัดกิจกรรม
Goal Together
พอาสาสมัคร 50 คน
ปลูกหญ้าทะเลกว่า
3,000 ต้น และส่งมอบ
ไอเดียพัฒนาชุมชน
ให้พื้นที่

จัดกิจกรรม
Goal Together
ต่อเนื่อง
อาสาสมัครอีก 50 คน
ปลูกหญ้าทะเลอีกกว่า
5,000 ต้น

2566
สู่เป้าหมาย 50 ไร่
บริเวณหาดคลองสน
(เกาะผี)

สนับสนุนงบประมาณต่อเนื่อง
และสานต่อโครงการ U Volunteer
ทำวิจัยและขยายพันธุ์หญ้าทะเลชนิดอื่นๆ
เพื่อให้เกิดนิเวศที่สมบูรณ์ของหญ้าทะเล

ผศ.ดร. ประเสริฐ กองสมบูรณ์
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีการประมง
มทร.ศรีวิชัย

สนับสนุนงบประมาณในการปลูกหญ้าทะเลให้กับ
ชุมชนและหน่วยงาน โดยมีเป้าหมายปลูกหญ้า
ทะเลในพื้นที่ 10 ไร่ (รวม 30,000 ต้น)

• ให้ความรู้เรื่องหญ้าทะเลผ่านระบบออนไลน์
กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เริ่มโครงการ U Volunteer กับ มทร.ศรีวิชัย

- สำรวจและวิเคราะห์เป้าหมายชุมชน กำหนด
พื้นที่แปลงวิจัยหญ้าทะเลที่เพาะในแล็บ
- ติดตามผล ความหนาแน่นของหญ้าทะเล
ในแปลงวิจัยเพื่อการอนุรักษ์
- เก็บข้อมูลหญ้าทะเลที่เหมาะสมกับระบบนิเวศในพื้นที่

จัดกิจกรรม Goal Together พอาสา
สมัคร 50 คนเก็บและปลูกหญ้าทะเล
อีก 3,000 ต้น

• สนับสนุนงบประมาณในการสำรวจเพื่อขยาย
พื้นที่ปลูก ให้ความรู้ และสนับสนุนงานปลูก
หญ้าทะเลให้ชุมชนและหน่วยงาน เป้าหมาย
รวม 50 ไร่

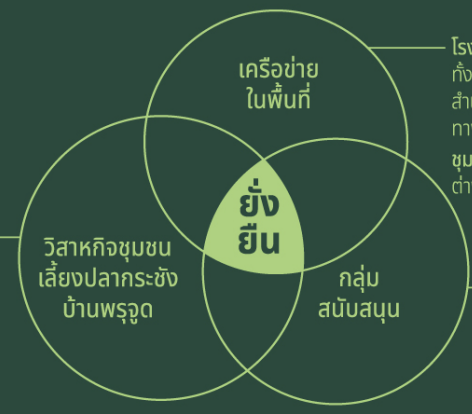
• สานต่อโครงการ U Volunteer วิจัยการ
ขยายพันธุ์หญ้าทะเลในห้องแล็บเพื่อพัฒนา
ให้หญ้าทะเลยึดเกาะพื้นดินได้ดีขึ้น และเหมาะสม
กับระบบนิเวศ รวมถึงตรวจสอบความสมบูรณ์
ของดินในบริเวณหาดคลองสน (เกาะผี)
เพื่อเตรียมปลูกหญ้าสายพันธุ์อื่นๆ

วงจรความยั่งยืน จากความร่วมมือ

อนุรักษ์ระบบนิเวศให้หญ้าทะเลเติบโตได้เอง
ตามธรรมชาติ และเก็บเมล็ดหญ้าทะเลบางส่วน
มาเพาะ โดยควบคุมความเค็ม อุณหภูมิ น้ำ และ
แสงแดด จนได้ต้นกล้าที่แข็งแรงใน 3 เดือน
แล้วจึงนำไปปลูกต่อในพื้นที่

ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟู
ทรัพยากรทางทะเลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในพื้นที่
จริง และแชร์ความรู้ผ่านระบบออนไลน์

โรงเรียนในเครือข่าย หน่วยงานราชการ/เอกชน
ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง
สำนักงานประมงจังหวัด คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากร
ทางทะเลและชายฝั่ง สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน ฯลฯ
ชุมชน เช่น กลุ่มประมงพื้นบ้านในจังหวัด กลุ่มโฮมสเตย์ในพื้นที่
ต่างร่วมมือเพื่อฟื้นฟูแหล่งหญ้าทะเลให้กลับคืน

มูลนิธิสุกธีรรัตน์ฯ และอาสาสมัคร ที่ร่วมทำกิจกรรม
ผู้บริโภค ที่ช่วยสนับสนุนสินค้าในพื้นที่
สังคม ที่ช่วยกันประชาสัมพันธ์และบอกต่อ
เพื่อขยายงานอนุรักษ์ให้กว้างขวางขึ้น